

УДК 811.161.2'276.3

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОВСЯКДЕННОГО УКРАЇНСЬКОГО МОВЛЕННЯ МОЛОДИХ КИЯН

Іванна Цар

*Інститут української мови НАНУ
вул. Грушевського, 4, Київ, 01001, Україна
vakavaka7@gmail.com*

У статті на основі аналізу записів спонтанного мовлення респондентів досліджено молодіжну лексику з урахуванням комунікативної ситуації, професії, статі, впливу інших мов. Розкрито зміст поняття “сленг”; виокремлено тематичні групи молодіжного сленгу; приділено увагу трансформаціям сленгових одиниць у розмовному мовленні молодих киян; простежено вплив російської мови на формування сленгу. Розглянуто запозичення та новотвори, які функціонують у мовленні молоді. Проаналізовано молодіжні фразеологізми. З’ясовано шляхи економії мовних засобів.

Ключові слова: спонтанне мовлення, мова молоді, сленгізми, фразеологізми, запозичення, суржик.

Неконтрольованість повсякденного мовлення передбачає несвідомий відбір тих чи інших мовних засобів. Дослідження цих засобів дає змогу сформувати мовний портрет не лише особистості, але й певної соціальної групи, наприклад, молоді.

Увагу лінгвістів привертають питання молодіжного сленгу, проблема культури мови, суржику в середовищі молоді. Так, Л. Ставицька проаналізувала структуру молодіжного сленгу, вказавши, що молодіжна субмова включає в себе загальномолодіжний жаргон та спеціальні молодіжні жаргони. Дослідниця описала проблему людини і картини світу в молодіжному сленгу, джерела його формування, проаналізувала мову реклами, запозичення кримінальних жаргонізмів, спеціальні жаргони, які семантично модифікуються, літературну мову, термінологічну лексику, іншомовні запозичення, розглянула питання міського сленгу [1]. Ю. Мосенкіс звернув увагу на функції сленгу, проблему визначення ключових слів сленгових картин світу, співвідношення лексичних і нелексичних сленгових засобів, вплив англійської мови на український молодіжний сленг [2]. Є праці, присвячені регіональним особливостям соціолектів: Т. Миколенко охарактеризувала український міський сленг тернопільців, проаналізувавши групи лексики на базі синонімії та антонімії, способи творення сленгу міста [3]; С. Мартос здійснила структурно-семантичний аналіз молодіжного сленгу м. Херсона, обґрунтувала його словотвірні процеси, звернула увагу на неофіційну міську топоніміку, вказавши на причини виникнення нових найменувань [4].

Проте подальшого вивчення потребує взаємозв’язок різних рівнів мовної системи в молодіжному мовленні, вибір лексичних одиниць в умовах невимушеного, спонтанного спілкування, вплив середовища на формування мовної картини світу молоді.

Метою цієї наукової розвідки є аналіз лексичних рис спонтанного повсякденного мовлення київської молоді.

За матеріал дослідження слугують тексти диктофонних записів спонтанного мовлення киян з вищою освітою віком 18–27 років. Інформанти – дівчата і хлопці як представники гуманітарної та природничої сфер, з різними інтересами та суспільно-політичними

поглядами. Всі вони використовують українську мову для щоденного спілкування. Записи було здійснено в неформальній, побутовій обстановці. Фактичний матеріал розшифрований з використанням української графіки, зокрема і для відтворення російського мовлення.

Для опрацювання матеріалу використано метод спостереження, описовий метод та метод кількісного аналізу, за допомогою якого підраховано кількість лексичних одиниць та виразів в кожному із записаних текстів та встановлено відсоткову частку сленгізмів, фразеологізмів, неологізмів, слів із впливом російської мови, скорочень на загальний обсяг слів у тексті (69 502 слова).

Аналіз зібраного матеріалу дає змогу констатувати функціонування у молодіжному мовленні великого пласту лексики, що виникла під впливом мовного середовища, суспільних процесів, умов спілкування, внутрішніх потреб мовців, і відрізняє повсякденне мовлення молоді від мовлення інших соціальних груп.

1. Сленгізми

“Словник української мови” містить таку дефініцію поняття “сленг”: 1. Розмовний варіант професіонального мовлення; жаргон. 2. Жаргонні слова або вирази, характерні для мовлення людей певних професій або соціальних прошарків, які, проникаючи в літературну мову, набувають помітного емоційно-експресивного забарвлення [5, т. 9: 350]. Л. Ставицька визначає сленг як практично відкриту мовну підсистему ненормативних, стилістично знижених лексико-фразеологічних одиниць, які виконують експресивну, оцінну та евфемістичну функції [1: 42]. Специфіка молодіжного сленгу полягає у його яскраво вираженій метафоричності, зосередженості на реаліях світу молоді, наявності вульгарних слів, семантичному гуморі [Там само: 190–191]. Метафоричне перекладення лексичних одиниць – один із ключових способів утворення нових значень, що характеризуються значною експресивністю та оцінністю. Емоційно-експресивна функція молодіжного сленгу переважає номінативну, виражаючи суб’єктивні аспекти сприйняття дійсності мовцями [4: 42].

Сленгізми, виявлені в записах спонтанного повсякденного мовлення, формують чотири тематичні групи: назви дій (*розрулить, понтуватися, кентувати, наїздити, втрескатися, пілінгувати, клеманутись, глючити, понтуватися*), назви ознак (*прикольно, палєвно, кончений, розфурфурена*), назви осіб (*чувак, тьола, пацан, препод*), назви предметів та явищ (*бабки, шмотки, понти, фотки, заворушки*). Сленгізми на позначення дій є найбільш вживаними (становлять 39% з усіх зафіксованих сленгових одиниць).

Молодь не тільки вживає одиниці сленгу, а й трансформує їх. Так утворюються цілі гнізда спільнокоренових відповідників: *фігею, фігова, фіг зна, афігеть, афігенний, ну його нафіг, нафіга, нафіг-нефіг, ніфіга; прикол, прикольний, прикольно, прикольчики*. Однак семантика слів може бути різною, порівняйте: *фіговий* (поганий), *афігенний* (чудовий), *нафіга* (навіщо), *ніфіга* (нічого). Крім словотвірного значення, у похідних назвах модифікується значення слова-мотиватора.

На позначення деяких понять молоді використовують велику кількість синонімів з різними експресивними відтінками значення. Наприклад, семантичне ядро ‘говорити’ об’єднує одиниці: *тріпатися, лягнути, закидять, гавкати, трендіти, розбовкати, розжувати, навішати, наїздити, закидати, грузити; ’пити горілку’ – бухати, хирячити, навалитись, бахнути*.

У молодіжному мовленні простежуємо виразне розмежування сленгової лексики з позитивним і негативним оцінним значенням, зокрема стосовно найменування осіб. За нашим спостереженням, сленгові номінації з негативним забарвленням кількісно пе-

реважають: *бидло білобрисе, дибіл, додік, задрот, кончений, падло, нарваний, сволоч, сука, сучька* (негативне); *афігенний, крутий* (позитивне). Нерідко використання інвективів супроводжується стихшим голосом і зниженою інтонацією. Зафіксовано випадки, коли для того, щоб висловити різке негативне ставлення до кого-небудь, молодь говорить, використовуючи особовий займенник середнього роду *воно*: *А Ніколи на силі нічого не тримається // А воно / бачиш / в нього манія / Російська імперія / Радянський союз воно хоче вернути //* (про В. Путіна). З цією ж метою в комунікації людину позиціонують як тварину: *А. Може Путін здохне // (сміються) Боліє ж він таки // Б. Ну да / він боліє / в нього рак // В. Та рано чи пізно то він то здохне / але це нічого не змінить //*

На значній кількості сленгових одиниць у мовленні молоді позначився вплив російської мови, насамперед через пом'якшення приголосних (*універ, Політех, фоткі*). Однак в тому самому тексті нерідко чергуються варіанти з пом'якшенням і без нього: *прикол – прікол, фотки – фоткі, сволок – сволочь, депресняк – депресняк, телік – телік*. На власне російській лексичній основі сформувалося близько 8,5% одиниць (не враховуючи впливу російської мови на українську на фонетичному, граматичному, синтаксичному рівні): *препод, развлекуха, звезданула*; загалом понад 18% проаналізованих лексем запозичені з російської мови. Під впливом англійської мови – 2,5% сленгових одиниць (*фешн, сімка, прогулити, моніторити, мейкапи*).

Варто зауважити, що кількісні показники сленгізмів майже однакові у всіх текстах незалежно від загальної кількості слів (0,4–0,6%). Використання сленгізмів залежить від індивідуальних мовленнєвих особливостей мовця. Ті комуніканти, в мовленні яких мінімалізовані риси суржику (1,2%), не використовують сленгізми, утворені під впливом російської мови. З'ясовано, що на частоту вживання одиниць сленгу впливає ситуація спілкування, мета комунікативного акту, ставлення мовця до співрозмовника і ситуації комунікації.

2. Запозичення та новотвори

З розвитком мережі Інтернет, активізацією глобалізаційних процесів в мові молоді постійно зростає кількість нових слів. Це переважно запозичення з англійської мови: *стартап, окей, вай-фай [wi-fi], педееф [PDF], флеш-плеєр, бір-фест [bear-fest], гул, айфон, бартер, сорі*. Функціонування іншомовних одиниць та їхніх похідних стимулюють різні види діяльності в соціумі. Наприклад, активне використання мобільних телефонів спричинило появу нових номінацій в молодіжному мовленні (*есемеска*).

Англійські запозичення часто набувають таких граматичних форм, які притаманні їхнім українським відповідникам. Терміни зі сфери інформаційних технологій, що не мають відповідників в українській мові, молодь використовує постійно (*вай-фай, педееф*), натомість слова, що мають українські відповідники, вживаються залежно від ситуації спілкування і переважно з метою підкреслити емоційність висловлювання. Зауважимо, що комуніканти, які добре володіють англійською, можуть послуговуватися запозиченнями з англійської автоматично, несвідомо, без якоїсь конкретної мети: *А. Мейкапи там на сайті замовляють / знаєш / дівчата там кооперуються // Хтось там там акція на те / там акція на те //; Б. А в нас... Сорі / що перебиваю //*

Окрім нових слів, запозичених з англійської мови, молодь активно створює власні: *угумкати* [говорити “угум”], *філейка* [одне філе] *фейсбучити, есемеситись*. Одним з прикладів авторських новацій може бути утворення вищого ступеня порівняння від відносних прикметників, що українській мові не властиво: *А. Яюсь цей Притула / з яким вони разом починали / яюсь чоловічий / людськіший //*

Молодіжна розмовна лексика активно проникає в інші дискурси, передусім у мову засобів масової інформації, і стає дієвим засобом негативної оцінки діяльності представників влади, політичних осіб та ін.

3. Фразеологізми

Спонтанність, експресивність молодіжного мовлення зумовлює активне використання фразеологічної лексики в процесі спілкування. Причиною вживання фразеологізмів є потреба влучно, емоційно, нестандартно висловити свою думку: *лежати пузом догори, бути вивихнутим на всю голову, слюні пускати, зловити на гарячому, про людське око, ні світ ні зоря, бути на вухах та ін.* Крім того, у мовленні молоді під впливом російської мови побутують фразеологізми на кшталт *чист как лист, в пух і прах, ковиряться в мозгу, пальці всером.* Зауважимо, що в молодіжних розмовах трапляються також фразеологізми літературного походження: *Він / напевно / там згадував незлим / тихим...[словом],* фразеологічні одиниці, запозичені з латинської мови: *терра інкогніта* та ін.

З'ясовано, що емоційність мовлення, ситуація спілкування впливає на кількість використаних мовцем фразеологізмів та сленгізмів. Що емоційніше мовлення, то більша кількість цих одиниць: *А. Слухайте! Кожні новини показували / як Росія підтри-мує / який він молоде-ець! А тільки / коли дійшло до грошей... Цей же ж думав / як його там / Ціркус чи як його / що Путін йому грошей дасть // Він тут перед Євросоюзом отак хвостом повиляв / а Путін / коли до грошей дійшло / то триста лет ти йому треба / і піджав хвоста // Росія і там вмішалася // Так що це це та...*

Доречно зауважити, що в мові молоді можуть побутувати фразеологізми діалектного походження, часто незрозумілі для інших співрозмовників: *А. Ну тобто ну я їх кликала разом з хлопцями // Оля / яка не має нікого // Я думала Юлю / тоже яка нікого не має // Но Юля мені тут почала крутити юра / що вона не хоче / а-а... Б. Чим крутити? А. Ну в нас кажуть "крутити юра" / тобто голову морочити // Б. А! В. Слухай / Юра це якийсь з'явився (сміється) //*

Молодь творить нові фразеологізми неусвідомлено, залежно від ситуації спілкування, щоб привернути увагу співрозмовника. Такі сталі вирази залишаються невідомими для широкого загалу: *А. Всі в екранах своїх // Б. Не-не-не! Ми тебе слухаємо!; А. Прийшов тут і сватаю квартиру //*

За нашими спостереженнями, у мовленні молоді, яка практично не використовує російських слів, є у 2 рази більше фразеологізмів та неологізмів.

4. Скорочення

Однією з рис невимушеного, невідготовленого мовлення є економія мовних засобів. Під час розмови комуніканти менше дбає за форму, ніж за зміст висловлювання. Звідси і змінення та спрощення фонетичного оформлення лексем і їхнє поширення у молодіжному мовленні.

У розшифрованих текстах виявлено такі типи скорочень: 1) випадіння приголосних, складів усередині слова (*мона [можна], скіки [скільки], тіки [тільки], сьоні, сьодні [сьогодні], хоче [хочете], кау [кажу], кае [каже], чось [чомусь], та [так]*); 2) випадіння голосних в корені (*хтіла*); 3) випадіння складів вкінці слова (*бач [бачиш], зара [зараз], нічо [нічого], тре [треба], хоч [хочеш], чо [чому]*). Найпоширеніші скорочення прислівників (*зара, сьодні*), а також дієслівних форм (*кау, бач*) та займенників (*чо, нічо*).

Привертає увагу той факт, що молодь дуже часто спрощує вимову сполучників / займенників: *шо, тому шо, так шо, шось, шоб, ше, шоби.* Наприклад, в одному з

текстів не виявлено жодного сполучника “що” зі сполученням звуків [шч], однак варіант “шо” комуніканти вжили 110 разів.

5. Вплив російської мови

Аналізуючи записи усного мовлення молодих киян, ми помітили індивідуальні відмінності у вживанні лексем під впливом російської мови в процесі комунікації. В одних текстах кількість слів, позначених російським впливом, варіює в межах 8–16%, тоді як в інших – 0,5–1% (і це, як правило, слова-паразити). Тому усі опрацьовані тексти ілюструють мовлення з елементами суржикю і приклади власне українського мовлення.

Проблема встановлення критеріїв, за якими той чи інший різновид усного мовлення слід кваліфікувати як суржик, досі залишається невирішеною. За твердженням Л. Масенко, зарахування інтерферованого й мішаного мовлення до суржикю формує хибне уявлення про тотальне переважання суржикомовності в українському соціумі [6: 65], тому маркером суржикю має бути кількісний показник його російськомовних елементів [6; 7]. М. Флаер, досліджуючи художні тексти, в яких використано суржик, зазначає, що форми, утворені під впливом російської мови, і форми українські та властиві обом мовам приблизно співвідносяться як один до чотирьох (близько 25%) [7]. О. Шевчук на підставі аналізу українського усного мовлення м. Донецька встановлює кількісний показник російських лексем в українському мовленні в межах від 36 % до 16 % (залежно від віку респондента) [8].

Зауважимо, що білоруські дослідники вже пояснили орієнтовні критерії для визначення трясянки. Так, Н. Мечковська, проаналізувавши спонтанне мовлення чотирьох жінок приблизно одного віку, мешканок сільської місцевості, виявила, що у трясянці частка лексичних русизмів варіює від 69% до 33% при середньому показнику – 46%. Г. Генчель і С. Теш на основі записів мовлення однієї сім'ї створили корпус із 16 000 словоформ, з яких половина – спільні з білоруською мовою словоформи, а другу половину становлять 28% російські словоформи, 21% – білоруські, 1% – гібридні. Крім того, дослідники зауважили, що в молодших респондентів більша частка російських слів у мовленні. Носії трясянки та суржикю підсвідомо відкидають зі своєї базової мови слова, відмінні від російських, тому лексичний склад трясянки й суржикю становлять або слова, що належать до спільного з російською мовою лексичного фонду, або російські лексеми, вжиті замість білоруських чи українських [6: 70–72].

Додамо, що кількісний показник вмісту російськомовних лексем в українському мовленні буде відрізнятися залежно від віку респондентів, їхнього мовного середовища, певних психологічних і ситуативних чинників.

6. Елементи суржикю

Невмотивоване запозичення (внаслідок українсько-російської інтерференції) російських елементів призводить до виникнення в українському соціумі явища суржикю. Російський вплив виявляється на всіх рівнях мови, але найпомітніше – на лексичному, зокрема у власне запозиченні, калькуванні, неадекватному перекладі російських омонімічних лексем [9: 142–147]. Київське середовище з кількісним переважанням російськомовного населення провокує формування суржикю в молодіжному середовищі. Доречно зауважити, що не лише неосвічена молодь стає носієм суржикю, але й кияни з вищою освітою, та з низьким рівнем мовної свідомості так само часто послуговуються суржиком.

Російський вплив на лексичному рівні помітний у використанні учасником комунікації різнотипних мовних одиниць російською мовою або впереміш з українськими граматичними формами (сленгізмів, неологізмів, фразеологізмів та ін.). Київська молодь вживає росіянізми для позначення об'єктів міського простору (*Політех*,

Почтова, Родіна-Мать, на Петровкє, на Крєцятіку, Артьома). Цікаво, що лексема “*Родіна-Мать*” постійно присутня навіть в мовленні осіб, які спілкуються українською мовою. Український відповідник “*Батьківщина-Мати*” в записах усного мовлення киян не зафіксовано.

Молодь вимовляє імена за російськими зразками: *Андрей, Валєра, Лєна, Серьожа, Сірьожа*. Особливо російські впливи виявляються у непрямих відмінкових формах імен (*Вікє, з Вовкой, з Сьомай – з Семеном, Іванкє, Свет –* кличний відмінок), у формах присвійних прикметників (*Юлькін, Юлькіного*).

На фонетичному рівні російський вплив найчастіше виявляється у пом’якшенні приголосних (*актьори, бібліотека, діскатека, інтерєсно, забірає, проблемі*) та ствердінні кінцевих приголосних у дієсловах (*ходят, танцуют, приїзжают, передадут, починают*).

Часто мовці вимовляють російські слова в українському граматичному оформленні: *заболів* (рос. – заболел, укр. – захворі**в**), *боліє* (рос. – болеет, укр. – хворі**є**) *зарабативає* (рос. – зарабатывает, укр. – заробля**є**), *підозриваю* (рос. – подозреваю, укр. – підозрю**ю**), *перекормив* (рос. – перекормил, укр. – перегоду**вав**), *страдав* (рос. – страдал, укр. – стражд**ав**).

В умовах непередбаченого спілкування мовець прагне спростити висловлювання, не перевантажуючи його великою кількістю слів, тому часто послуговується готовими мовними формулами, шаблонами, дискурсивними словами (або десемантизованими словами). Нерідко їх використовують як маркери хезитації (*вот, панімаєш, да*), що забезпечують учасникам комунікації час на пошук влучного слова. Виявлено різні варіанти вимови російських дискурсивних слів. Так, лексема “в общем” побутує у варіантах: *вопше* (найбільш вживаний варіант), *вообще, вопшем, вопше, вопшем, вопще, воше*.

Зважаючи на те, що для мовлення молоді властива тенденція до неупорядкованості висловлювання, розірваності контекстних зв’язків, частоті зміни теми розмови [10: 214], дискурсивні слова частково згладжують ці недоліки. Правда, подібні лексеми часто стають словами-паразитами. Наприклад, в одному з розшифрованих записів українського мовлення з найменшим впливом російської мови близько 38% слів становить відповідник “*да*” (див. *Таблиця 1*).

Таблиця 1

Найпоширеніші росіянізми

Росіянізм	Кількість	Росіянізм	Кількість	Росіянізм	Кількість ²
да	374	кстаті	21	туда	12
тіпа	219	єсть	20	очень	12
кароче	131	получається	19	девочки	12
тоже	88	єслі	17	ладно	11
вопше	66	даже	17	мальчік	11
тойсть	47	помню	14	щяс	11
вот	42	харашо	14	прям	10
вообще	34	наверно	14	вопшем	10
канєшно	33	постоянно	13	водка	10

² Кількість виявлених слів щодо всього складу слів у текстах

За нашими спостереженнями, мовці, не схильні до суржику, використовують російські слова як слова-паразити, щоб передати особливості чужої вимови, з іронією чи з метою створення комічного ефекту: *А. Пішохідна вули... ну якось вона собі дозволила забагато // І ще й на людей почала наїжати / що ви типу ніхто / а я така звізда //*; *Г. Багато було так законопроектів проголосовано на п'ятий / десятий раз // Б. То є добре // Най ліпше довше подумают ь/ ніж мають що-небудь... А. Вони ж не думають / вони ж це... Б. Там і пропозиції там такі пишуть // Грамотсі!*

7. Тематичні групи одиниць, зумовлені впливом статі та професії

Відомо, що молодь говорить по-різному з однолітками і з старшими людьми [11: 245]. Ми з'ясували, що особи різної статі використовують різний набір лексем. Мовлення жінок відрізняється від чоловічого, перш за все, темою, вибором слів і висловів, які чоловіки майже не вживають: *Б. В мене (пауза) целюліт // Мені треба підтянути його // Ой / дивіться яка маска! (сміється) В. Мені цікаво / як вона тобі лице зменшить? Б. Ну вона тіпа колагеном...чимось там ще / якимось...Ти мож зкономити на шампу-уні / на тому / но для лиця нічого не має бути жалко // Ю. Мені вот Olay сподобався // Б. Olay да // Olay класна // А ще най круче / це Сіслем / але в нас я шось ніде не нахожду той Сіслем // Ю. Я люблю Garnier / бо він мені підходить // Б. Garnier я люблю тільки цю... міцелярну [воду] // Ю. Бач / це це залежить від обличчя // От мені Nivea не дуже підходить // Б. Угу // Ю. Мені підходить Garnier / Loreal підходить //*

Професія мовця теж помітно впливає на його словник. Слова і вирази, пов'язані з роботою, комуніканти активно використовують переважно під час спілкування на професійну тему: (дві подруги (А. і Б.), юристи за професією, в кафе розмовляють про роботу) *Б. Проліострірую когось! Такий клопіткий процес / така херня нікому не нужна (нрзбрл)... Його так всьо січуть / що...А. Що вас дуже пілінгують? Б. Не пілінгують / но таке постійно вічно до мене то з міністерства / то з ДСА дзвонять // Ну таке // Просто цяс якась текучька велика // Це ж там люстрація запускається на кожного / хто назначається або переводять... А. Там якась додаткова ввелась перевірка // Б. Яка додаткова? А. Тіпа на...Б. В управлінню чи в реєстраційній службі України? А. В реєстраційній //; А. Ну як там Юлька? Щось спілкуєтесь? Б. Юльку я очень мало бачу // Вона така зароботана / постійно по судам // Я її вобще очень редко бачу // А. Вона що представляє інтереси? Б. Да // А. Да? Ой молодчинка! Б. А ти шо не знала? А. Не // Коли вона мені писала / то вона казала / що в неї міжнародне співробітництво //*

Однак вплив професії на молодіжне мовлення виявляється не тільки в комунікації на професійну тему – мовець може несвідомо використовувати специфічний набір лексики в різних побутових ситуаціях спілкування. Наприклад, та сама дівчина-юрист, що і в наведеному вище прикладі (А.), навіть не розмовляючи на тему роботи, вживає лексику зі своєї професійної сфери: *А. Я дала гроші... Б. Нічого собі! В. І шо мені з ними робити? Г. Може ти їх поки в себе потримаєш? А. Не / ти поки потримай // Раз я вже віддала / то я вже віддала...Мені вже дійшла публічна оферта // Я акцептувала // Всьо нормально // (публічна оферта – пропозиція про укладення угоди з детальним зазначенням її умов; акцептувати – затверджувати до оплати грошові документи [5, т. 5: 816; т. 1: 32]).*

Висновки

Аналіз лексичних ознак спонтанного повсякденного мовлення засвідчує, що молодь використовує власну, дуже динамічну систему лексичних засобів, яку формують:

1) метафорично переосмислені наявні в мові лексеми, запозичені переважно з англійської та російської мов, слова з новими відтінками значень; сленгізми, що виконують в комунікації експресивну функцію та функцію оцінки і водночас стають маркерами впливів соціального середовища на формування мовної картини світу молоді;

2) запозичення та неологізми, фразеологізми, які, незважаючи на те, що часто не виходять за межі однієї аудиторії, є способом самовираження особистості, надають висловлюванню емоційності;

3) різні типи скорочень, лексичні одиниці зі спрощеною вимовою; економія мовних засобів, зумовлена увагою більше до змісту, ніж до впорядкованості мовленнєвого потоку;

4) дискурсивні слова та слова-паразити російською мовою; останні з перелічених відповідників функціонують навіть у текстах без інших прикладів впливу російської мови; словам-паразитам властива варіантність вимови;

5) елементи суржику, виявлені на всіх мовних рівнях; на лексичному рівні вплив російської мови помітно позначається на одиницях молодіжного сленгу, фразеології та неологізмах; на фонетичному – у пом'якшенні приголосних та ін.; виявлено і різні варіанти вимови дискурсивних слів;

6) різні тематичні групи лексичних одиниць, зумовлені впливом статі та професії.

1. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови / Л. Ставицька. – К. : Критика, 2005. – 464 с.
2. Мосенкіс Ю. Феномен молодіжного сленгу (сутність, розвиток, контакти) / Ю. Мосенкіс ; АН вищої освіти України. Рада молодих учених. – К. ; Умань : ПП Жовтий, 2008. – 220 с.
3. Миколенко Т. М. Український міський сленг (на матеріалі усного мовлення тернопільців) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Т. М. Миколенко. – К., 2006. – 24 с.
4. Мартос С. А. Молодіжний сленг у мовленнєвій структурі м. Херсона : дис... канд. філол. наук : 10.02.01 / С. А. Мартос. – Херсон, 2006. – 244 с.
5. Словник української мови : в 11 томах. – Том 1. – 1970. – 799 с. ; Том 5. – 1974. – 840 с. ; Том 9. – 1978. – 916 с.
6. Масенко Л. Т. Суржик: між мовою і язиком / Л. Масенко. – К. : Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2011. – 135 с.
7. Флаєр М. Суржик: правила утворення безладу / М. Флаєр // Критика. – 2000. – Число 6 (32). – С. 16–17.
8. Шевчук О. Українське усне мовлення м. Донецька: від суржику до літературної мови / О. Шевчук // Наукові записки НаУКМА. – Том 111. Філологічні науки. – К. : Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2010. – С. 61–66.
9. Труб В. М. Типи інтерферентних впливів у білінгвальному середовищі / В. М. Труб // Наукові записки НаУКМА. – 2012. – Т. 137 : Філологічні науки. – С. 142–147.
10. Атаєва Е. В., Мальшева Д. С. О функционировании дискурсивных слов в речи молодежи // Вестник гуманитарного факультета ИГХТУ. – Иваново, 2009. – Вып. 4. – С. 209–216.
11. Земская Е. А. Язык как деятельность: Морфема. Слово. Речь / Е. А. Земская. – М. : Языки славянской культуры, 2004. – 688 с.

LEXICAL FEATURES OF EVERYDAY UKRAINIAN SPEECH OF YOUNG KYIV PEOPLE

Ivanna Tsar

*The National Academy of Science of Ukraine, Institute of Ukrainian Language
vul. Hrushevskoho 4, Kyiv 01001, Ukraine
vakavaka7@gmail.com*

Basic lexical features of everyday youth speech of modern Kyiv are characterized in the article.

Relevance of the research is stipulated by the need of fixing and comprehensive analysis of city language, social groups' language, particularly the language of youth. It is important to follow the dynamics of everyday speech, its interaction with the linguistic and extralinguistic factors, to determine the sources of impact on oral speech on the one hand and to identify directions of youth speech influence into the city language as a whole on the other hand.

The novelty of the research consists in the fact that there are no works on comprehensive analysis of lexical features of Kyiv youth speech in the Ukrainian sociolinguistics.

Scholars have repeatedly paid attention to the issue of youth slang, the problem of language culture and surzhyk among young people. The majority of studies are conducted using questionnaires and surveys by systematization of collected lexical units. Instead, the author proposes to consider youth language in the text in conjunction with social, psychological and communicative factors considering spontaneity, lack of preparedness, and ease of speech.

The method of observation, method of quantitative analysis and descriptive method are used in the work. Based on the analysis of dictaphone recordings of spontaneous speech of Kyiv citizens with higher education aged 18-27, it estimates the number of lexical items and expressions in each written word in all texts together and sets the percentage of slang and phraseologisms, neologisms, words with the influence of the Russian language, and abbreviations to the total number of words in the text.

The analysis of collected material makes it possible to conclude that youth speech operates with a large layer of vocabulary, which came under the influence of both internal and external factors. This vocabulary distinguishes everyday speech of young people from other social groups' speech.

It substantiates the influence of communicative situation, goal of communicative act, speaker's attitude to interlocutor and the situation of communication on the frequency of slang unit use. Spontaneity and ease of everyday speech cause unconscious selection of lexical items and expressions, arbitrary of expression forms, the existence of breaks, cuts, the use of ready-language formulas, words-parasites, and discursive words.

It establishes a clear distinction of slang vocabulary with positive and negative evaluative meaning. It is ascertained that there is a high frequency of borrowings from the English and Russian languages, active youth creation of new words, usage of phraseological vocabulary, including units of literary and dialectal origin in youth speech.

It is emphasized that Kyiv environment with quantitative predominance of Russian-speaking population provokes the formation of surzhyk among youth. The author concludes that there is a difference between quantitative indices of lexical items in surzhyk records and records in which Ukrainian is practically devoid of Russian influence.

The influence of the Russian language on Ukrainian youth speech on the lexical level manifests itself in the use of slangisms, phraseologisms and neologisms in Russian, Russian discursive words and word-parasites. The latter have a significant number of phonetic variants.

The author determines the impact of certain social factors (gender, profession) on linguistic behavior of young people. Professional vocabulary at youth speech functions not only in communication for professional theme, but also in everyday communicative situations. The author notes that the set of speaker's lexemes differs depending on the gender and sex of interlocutor.

Key words: spontaneous speech, language of youth, slangisms, phraseologisms, borrowings, surzhyk.

Стаття надійшла до редколегії 13 жовтня 2016 року
Прийнята до друку 1 грудня 2016 року